

تسهیل‌گری در یادگیری درس سلامت و بهداشت با تقویت مشارکت دانش‌آموزان (مطالعه‌ای اقدام پژوهانه)

رسول علی پناهیان^۱ * محمود گودرزی^۲، محمد گودرزی^۳

تاریخ دریافت ۱۴۰۱/۱۰/۲۴ تاریخ پذیرش ۱۴۰۱/۱۲/۱۲
از صفحه ۶۵ تا ۸۴

چکیده

نوآوری آموزشی یک برنامه اجتناب‌ناپذیر در برنامه آموزشی معلم و یادگیری دانش‌آموزان است که یک معلم منفعل را به سوی یک معلم مولد هدایت می‌کند. صلاحیت حرفه‌ای معلمان در یادگیری، آگاهی و درک دانش‌آموزان نقش پررنگی ایفا می‌کند و نقش کلیدی معلم در ارتباط با دانش‌آموزان در بطن آموزش مشخص می‌شود. تسهیلگری یک روش غیرمستقیم برای افزایش مشارکت افراد و گروه‌ها در واحد زمان است. پژوهش حاضر برگرفته از رویکرد اقدام‌پژوهی است. در این پژوهش به بررسی عدم توجه، بی‌علاقگی، بی‌انگیزگی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم در درس سلامت و بهداشت پرداختند. در ادامه در جهت برطرف کردن مسائل مشاهده شده توسط اقدام‌پژوه، رویکرد تسهیلگری آموزشی با استفاده از ابزارهای اجرایی و نظری مورد استفاده قرار گرفت. مطالعه حاضر در سه دبیرستان و هنرستان شهرستان الیگودرز در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ اجرا شد. جمع‌آوری اطلاعات به دو صورت کیفی و کمی انجام شد. در تجزیه و تحلیل از نرم‌افزار آماری اس‌پی‌اس‌اس نسخه ۲۲ استفاده شد. رویکرد مورد استفاده توسط اقدام‌پژوه، تسهیلگری بود که با استفاده از فعالیت‌های از قبل طراحی شده در کلاس درس سلامت و بهداشت با همکاری دانش‌آموزان اجرا گردید. نتایج نشان داد استفاده از رویکرد تسهیلگری، در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، افزایش مشارکت کلاسی و افزایش تمایل به محتوای درس مؤثر بود.

کلمات کلیدی: تسهیلگری، سلامت و بهداشت، یادگیری، مشارکت، دانش‌آموزان.

۱. دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان آیت‌الله کمالوند، خرم‌آباد، لرستان، ایران

* ۲. کارشناسی ارشد زیست‌شناسی جانوری، دبیر آموزش و پرورش، الیگودرز، لرستان، ایران m.goudarzi6126@gmail.com

۳. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، مرکز خدمات بهزیستی مثبت زندگی کد ۳۵۹۸، تهران، ایران.

مقدمه و بیان مسئله

اثر بخشی نظام آموزشی در هر کشور، بیش از همه به معلمان وابسته است. هر چه رویکردهای آموزشی به سمت رویکردهای نوین و حرفه‌ای پیش رود، ثمره آن در چرخه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... دیده می‌شود (محمد زمانی و رهایی، ۱۴۰۰). اثر آموزش حرفه‌ای، رشد نیروی مولد و کارآمد با تأکید بر دانش، مهارت و اندیشه‌های خلاق است که تحول و پیشرفت جامعه در گرو آن است (زارعی‌سندرکی، ۱۳۹۹). مسئله فنون یاددهی و یادگیری، امروزه به‌عنوان مهم‌ترین ابزار اجرایی معلم دیده می‌شود. استفاده از روش‌های سنتی آموزش سبب شده است دانش‌آموزان در تعاملات تحصیلی با محتوای درسی، تجربه بی‌علاقگی و دلزدگی داشته باشند (گودرزی، علی پناهیان و گودرزی، ۱۴۰۱).

مطالعات انجام شده در حوزه روش‌ها و فنون تدریس نشان می‌دهد روش تدریس ایفای نقش، کارت مشارکتی، گروه‌های کوچک در آموزش در آموزش درس تاریخ، روش تدریس استقرایی و ساخت‌گرایی در درس جامعه‌شناسی (عادل‌خواه، شمس‌الدین و زرین خط، ۱۴۰۰)، به‌کارگیری روش‌های پرسش‌وپاسخ، پروژه، رویدادهای اجباری، ایفای نقش، روش مشارکتی و بازدید علمی به‌تناسب درس (ساک، ۱۳۹۹)، استفاده از کارت‌های بازی در آموزش تلفیقی جغرافیا (شریفی نجف‌آبادی و ایران‌نژاد نجف‌آبادی، ۱۳۹۹) و روش بارش مغزی در تدریس کلاسی (زینلی، تاجیک اسماعیلی و نیرومند، ۱۳۹۹) دارای اثربخشی است.

مطالعات انجام شده هر کدام به نحوی از ابزارها و روش‌های تدریس مختلف استفاده نموده‌اند. برتری برخی روش‌های تدریس نسبت به سایر روش‌ها در مطالعات تأیید شده است (زینلی، تاجیک اسماعیلی و نیرومند، ۱۳۹۹). در بیشتر روش‌های تدریس معلم به‌عنوان یک منبع علمی زمینه مداخله خود را فراهم می‌کند. یکی از رویکردهای نوین انتقال محتوا، روش تسهیلگری است.

پیشینه پژوهش عبارت است از بررسی تحلیلی آثار صاحب‌نظران و پژوهشگران در یک موضوع خاص که به چند نمونه از مطالعات اشاره می‌شود. پایه و اساس پرورش علم و تولید فناوری در هر کشور، نظام آموزشی و در هسته مرکزی آن معلمان قرار دارند. رشد نظام آموزشی و نزدیک شدن به رویکردهای حرفه‌ای و نوین، اثرگذاری پررنگ بر جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی دارد که در بلندمدت نمود پیدا می‌کند (هاسن^۱، ۲۰۱۶). صلاحیت حرفه‌ای معلمان در یادگیری، آگاهی و درک دانش‌آموزان نقش پررنگی ایفا می‌کند و نقش کلیدی معلم در ارتباط با دانش‌آموزان

در بطن آموزش مشخص می‌شود (پاکارنن^۲، موهانن^۳، لرهاکنن^۴، ۲۰۲۳). نوآوری یک برنامه اجتناب‌ناپذیر در برنامه آموزشی معلم است که یک معلم منفعل را به‌سوی یک معلم مولد هدایت می‌کند (الیس^۵، کوریرا^۶، تاروی^۷ و همکاران، ۲۰۲۳). نوآوری فرآیند جدید و بهبود یافته است که بطور قابل توجهی با روند قبلی متفاوت است که توسط نیروی اجرایی (معلم) مورد استفاده قرار می‌گیرد (وینسنت^۸، لارچرین^۹، اورگل^{۱۰}، کار^{۱۱}، جاکوتین^{۱۲}، ۲۰۱۹). تسهیلگری در ابتدا توسط مایک روبسون^{۱۳} و سیاران بری^{۱۴} در اواخر دهه ۱۹۷۰ مورد استفاده قرار گرفت. دغدغه آنها بکارگیری نیروی کار در حل و بهبود مشکلات و مسائلی بود که در محیط کار پدید می‌آمد. به همین دلیل تسهیل‌گران را ابزار تغییر می‌دیدند که متناسب با سطح مهارت و روش‌های کاربردی که استفاده می‌کردند، برای توسعه و بهبود عملکرد افراد، گروه‌ها و سازمان‌ها اقدام می‌کنند (زنگیشه‌ئی، شیخی، برونک، ۲۰۲۱).

پژوهشی در شهر کردستان (۱۴۰۰) نشان داد دبیر موفق کسی است که بتواند کلاس درس را از معلم محوری به‌صورت دانش‌آموز محوری اداره کند و دانش‌آموز در امور یادگیری و کلاسی اثر مستقیم و سازنده داشته باشد (صمدی بهروزی نژاد، ۱۴۰۰). این مسئله مستلزم ایجاد نوآوری آموزشی و ورود رویکردهای جدید در امر آموزش است. در مطالعات انجام شده در حوزه روش‌های تدریس^{۱۵} اثربخشی روش کاوشگری (پلوئی، ۱۴۰۰) و روش همیاری (باردل مطلبی، ۱۴۰۰)، (جهان‌دیده سعدی پور، ۱۴۰۰) و روش مباحثه (ساداتی، مطهری پور، فرجی دانا، آب جبار، ۱۴۰۰) مورد تأیید قرار گرفت. همچنین ارزشمندی اقدام‌پژوهی در مسائل آموزشی دانش‌آموزان و به‌دست آوردن تغییرات مثبت در مطالعات مورد تأیید قرار گرفته است (باباخانی تن زده، ۱۴۰۰، جمشیدی بدربانی، عسگری، باقری، ۱۳۹۹، شفیع سروستانی کشاورز، ۱۳۹۷، مریدیان، مریدی، بابایی زاده، محمودی، ۱۴۰۱). در بین روش‌های تدریس، نقش پررنگ معلم و معلم‌محوری اشاره شده است و چه‌بسا در برخی روش‌ها معلم نقش کنترل‌کننده سرعت، محتوا و روش آموزش را به‌طور کامل در دست دارد.

طبق سند برنامه درسی ملی ایران معلم کسی است که برای خلق فرصت‌های تربیتی و آموزشی مسئولیت تطبیق، تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه‌های درسی و تربیتی در سطح کلاس را بر عهده دارد. معلم یک مفسر سیاست‌های تربیتی و آموزشی با استفاده از ابزارهای خود است و یکی از این ابزارها استفاده از رویکردهای تسهیلگری است (گندمی، ۱۳۹۵).

روش

اینجانب محمود گودرزی کارشناسی ارشد زیست‌شناسی گرایش سلولی تکوینی از دانشگاه پیام‌نور واحد اصفهان و دبیر آموزش و پرورش استان لرستان شهرستان الیگودرز در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ هستم. تدریس اینجانب در درس سلامت و بهداشت مقطع دوم متوسطه پایه دوازدهم رشته‌های نظری و هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای به مدت ۱۸ ساعت در هفته و در سه دبیرستان

2. Pakarinen
3. Muhonen
4. Lerkkanen
5. Ellis, V
6. Correia, C

7. Turvey, K
8. Vincent
9. Lancrin
10. Urgel
11. Kar

12. Jacotin
13. Robson
14. Beary
15. Teaching Method

هستم. در اولین سال تدریس خود در دوازده کلاس (پایه دوازدهم ریاضی فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی، پایه دوازدهم فنی و حرفه‌ای رشته معماری، حسابداری، برق، مکانیک، تأسیسات و شبکه) درس سلامت و بهداشت به تعداد ۲۴۰ دانش‌آموز، متوجه کم میلی دانش‌آموزان در یادگیری مفاهیم سلامت و بهداشت علی‌رغم استفاده از رویکردهای تدریس متنوع شدم. بیشتر افراد در ادامه توجه خود بر مطالب کلاس ضعف داشتند و با عوامل مختلف دچار حواسپرتی می‌شدند. به تدریج متوجه این مسئله شدم که دانش‌آموزان با رویکردهای تدریس مختلف و معلم‌محور تمایل و ارتباط کاملی جهت آموزش مفاهیم ندارند. در ادامه متوجه شدم که زمانی که دانش‌آموزان پویایی و درگیری در مفاهیم را به صورت خلاقانه بحث می‌کنند تمایل آنها در مشارکت و یادگیری افزایش پیدا می‌کند. به نظر می‌رسید رویکرد نوینی جهت انتقال مفاهیم و آموزش نیاز بود تا بتوانم یادگیری و مشارکت دانش‌آموزان را افزایش دهم. حساسیت اینجانب زمانی افزایش یافت که در امتحانات ارزشیابی کلاسی، نتایج ضعیفی به دست آمد که با گفتگو با دانش‌آموزان مشخص گردید هنگام تدریس درک و توجه درستی از مطالب آموزشی کسب نکرده بودند. در بررسی برگه‌های امتحان به این نتیجه رسیدم که این مسئله یک مشکل مشترک در کلاس‌های آموزشی است و اغلب افراد به دلیل ضعف مشارکت بخشی از مباحث را از دست می‌دهند. اقدام پژوهی در طول سال تحصیلی و ۲۸۸ ساعت آموزش کتاب سلامت و بهداشت به این نتیجه رسید که بیشترین مشکلات دانش‌آموزان شامل ضعف مشارکت در مباحث و عدم دریافت کامل اطلاعات آموزشی هنگام تدریس است. باتوجه به سابقه آزمون‌های اجرا شده، بی‌علاقگی و بی‌انگیزگی تحصیلی پس از گذر از بیماری کرونا و شروع مدارس به صورت حضوری، متوجه این مسئله شدم فاصله دانش‌آموزان از کلاس درس و روش آموزش از راه دور (برخط) سبب کاهش و ضعف مشارکت دانش‌آموزان در کلاس درس شده است. اینجانب باتوجه به مطالعات بین‌رشته‌ای با رشته روان‌شناسی و همچنین تعامل نزدیک با اساتید روان‌شناسی و مددکاری، لازم دیدم تا از مدل‌های دیگر انتقال مفاهیم استفاده کنم که در نهایت با گفتگو با اساتید روان‌شناسی و مددکاری به مدل تسهیلگری رسیدم. پس برنامه آموزشی خود را بر پایه مدل تسهیلگری تعریف کردم. جنسیت دانش‌آموزان پسر بود که باتوجه به کلاس‌های متفاوت در دبیرستان و هنرستان، پایین‌ترین کلاس از لحاظ نمرات کلاس در آزمون درس سلامت و بهداشت را به عنوان نمونه خود انتخاب کردم. موضوع اصلی پژوهش حاکی از آن بود که چگونه می‌توانیم مشارکت و علاقه‌مندی دانش‌آموزان را در درس سلامت و بهداشت پایه دوازدهم افزایش دهیم؟ شرایط و روند این مسئله تا حدی بود که افت تحصیلی محسوس در اکثر کلاس‌ها در آزمون‌های کلاسی ثبت شده بود و اجرای چنین برنامه‌ای می‌توانست سایر کلاس‌های درس را هم با رشد، افزایش مشارکت و علاقه‌مندی همراه سازد. هدف اصلی اقدام پژوهی این بود که چگونه می‌توانم مشارکت و علاقه‌مندی دانش‌آموزان پایه دوازدهم را در درس سلامت و بهداشت بهبود بخشم؟ انگیزه و شرایط مطلوبی که اقدام پژوهی مدنظر داشت این مهم بود که دانش‌آموزان بالاترین سطح مشارکت خود را در مباحث آموزشی داشته باشند و آسان‌سازی انتقال مفاهیم آموزشی در بالاترین حد خود صورت پذیرد. این مسئله باعث رشد نمرات

و یادگیری دانش آموزان و ایجاد انگیزه بیشتر برای تحصیل و همچنین سرایت این حس مطلوب به سایر دروس می‌شود. پرداختن به یک موضوع، تنها گوشه‌ای بسیار کوچکی از چگونگی آن را برای ما روشن می‌کند و برای آنکه دامنه شناخت وسعت یابد، لازم است اهداف کلی و اختصاصی آن بیان گردد. در این اقدام پژوهی به ترتیب هدف کلی و اهداف اختصاصی زیر مدنظر بوده است:

الف: هدف کلی: افزایش مشارکت و علاقه‌مندی دانش آموزان به درس سلامت و بهداشت

ب: اهداف اختصاصی: طبیعتاً اهداف اختصاصی دیگری نیز در این پژوهش قابل بررسی است؛ برخی از این اهداف به شرح ذیل است:

۱. بهبود یادگیری دانش آموزان در درس سلامت و بهداشت

۲. ساده‌سازی مطالب آموزشی برای دانش آموزان

۳. افزایش مشارکت در کلاس درس

۴. ساده‌سازی مفاهیم درسی برای دانش آموزان

توصیف وضع موجود (شواهد ۱)

به‌منظور گردآوری داده‌ها جهت توصیف وضع موجود، از شاخص‌های کیفی و کمی استفاده شده است که داده‌های به‌دست آمده از آن، به اقدام پژوهی در پی‌بردن به دلایل بروز مسئله موجود یاری رساند.

الف) شاخص‌های کیفی وضع موجود

۱. بررسی رفتار کلاسی دانش آموزان

در رفتار کلاسی دانش آموزان شواهد یک بی‌میلی و ضعف حاد در این درس و نبود علاقه نسبت به این کتاب وجود داشت که به‌طور مشهود در همه مدارس فوق‌الذکر دیده می‌شد، دانش آموزان به جهت فنی بودن رشته تحصیلی خود به‌طور مثال رشته مکانیک، تأسیسات و مدارس شاخه نظری هم به‌مانند رشته ریاضی، انسانی و به‌مراتب کمتر در رشته تجربی (به دلیل مرتبط بودن) و کاربردی نبودن این درس در کار و زندگی روزمره آن‌ها علاقه و رغبتی نسبت به عناوین و مباحث این کتاب نشان نداده‌اند. یک نگاه کم‌اهمیت و یا حتی بی‌اهمیت به این درس مشاهده شد و همچنین پرسش‌هایی خارج از مباحث درسی که بتوانند زمان کلاس را به‌گرافه‌گویی بکشانند تا از فرایند تدریس و یادگیری جلوگیری نمایند. همچنین تعدادی از دانش آموزان با بی‌میلی شدید در آخر کلاس به استراحت کردن و خوابیدن و آوردن دلایل بی‌مورد از فضای کلاس خارج می‌شدند. تعدادی هم از آوردن کتاب در کلاس درس امتناع می‌کردند. تعدادی بهداشت کتاب را رعایت نمی‌کردند و تا جای امکان تصاویر و نوشته‌های کتاب را مخدوش می‌کردند و در آخر تعدادی به غیبت کردن در ساعت این درس عمل می‌کردند.

۲. نظرسنجی از اولیا

به دلیل نبود یا کم‌بودن هنرستان در روستاهای سطح این شهر به الزام، تعدادی از دانش آموزان از

روستا به سمت هنرستان‌های این شهرستان روانه می‌شوند. با این تفاسیر، اکثر اولیای دانش‌آموزان از سطح سواد مطلوبی برخوردار نیستند و به نیروی کار کشاورزی و دامداری مشغول هستند و به دلیل کم یا نبود نیروی کار، سبب شده تا تمایل تحصیلی دانش‌آموزان هم کاهش یابد. لازم به ذکر است سطح مالی خانواده‌ها در سطح متوسط روبه‌پایین قرار دارد و رفت‌وآمد دانش‌آموزان برای والدین هزینه دارد.

۳. نظر سنجی از سایر همکاران مشترک مدرس در این درس

با گفت‌وگو با سایر همکاران و همچنین شرکت در جلسه شورای دبیران زیست‌شناسی، همه‌گیری و پایین بودن نمرات دانش‌آموزان در این درس گزارش شد. بیشتر دبیران بی‌انگیزگی و بی‌علاقگی دانش‌آموزان فاکتور اساسی ضعف مشارکت و تلاش آنها گزارش کردند. در این بخش برخی از همکاران از به‌کارگیری رویکردهای سنتی هم سخن گفتند که با توجه به رشد روش‌های تدریس و علم نوین آموزشی توسط سایر همکاران مورد نقد و تجدیدنظر قرار گرفت.

۴. مصاحبه با دانش‌آموزان

برای درک مسئله با تعدادی از دانش‌آموزانم در خصوص این درس گفتگو کردم. آن‌ها بیان کردند که به علت مجازی بودن دوران تحصیلی دو سال گذشته تمایل نسبت به تحصیل حضوری کاهش یافته است. نوعی چالش نسبت به مدرسه حضوری تجربه می‌کنند و این مسئله در سایر کلاس‌های درسشان پررنگ شده است. همچنین در حین اجرای این پژوهش عوامل و آسیب‌های اجتماعی پررنگی رخ داد که سبب افزایش تنش دانش‌آموزان و تمایلات خارج از تحصیل در آنان شد.

۵. بررسی نمودار درسی دانش‌آموزان

در بررسی نمودار درسی دانش‌آموزان افت تحصیلی مشهود بود. چه‌بسا بخش زیادی از نمرات زیر ۱۰ نمره قرار گرفته بود که نشان از چالش تحصیلی در این درس است.

۶. بررسی روش‌های تدریس و فعالیت‌های یاددهی و یادگیری در گذشته دانش‌آموزان

در بررسی روش‌های تدریس و فعالیت‌های یاددهی و یادگیری ضعف بزرگ کلاس‌های برخط مشهود شد. دانش‌آموزان مفاهیم را به‌خوبی یاد نمی‌گرفتند و چون سنجش و ارزیابی دقیقی انجام نشده بود امکان آشکارا کردن این افت تحصیلی در سال‌های گذشته در برخی دروس پنهان بود که با حضوری شدن مدارس کاملاً مشهود و اثرگذار شد. از خودباختگی و عدم ارتباط با مدارس حضوری، احساس جبری بودن مدرسه، عدم لذت از فضای مدرسه و سایر عوامل در موقعیت‌های یاددهی و یادگیری اثرگذار بود.

ب) شاخص‌های کمی وضع موجود

برای تبیین وضع موجود می‌توان از اعداد و ارقام نیز استفاده کرد که در این بخش در قالب شاخص‌های کمی به شرح زیر در جداول ۱ تا ۳ ارائه می‌گردد.

جدول ۱ - آمار توصیفی

انحراف از میانگین	میانگین	بالاترین	پایین ترین	تعداد	
۳/۵۱۳	۸/۲۱	۱۸	۰	۲۴۰	نمرات
				۲۴۰	تعداد کل

جدول ۲- تجزیه و تحلیل نمرات

تعداد	معتبر	
۲۴۰	از دست رفته	۰
۸,۲۱		میانگین
۰,۲۲۷		خطای استاندارد میانگین
۸,۰۰		میانه
۸		مد
۳,۵۱۳		انحراف معیار
۱۲,۳۴۴		واریانس
۰.۲۰۵		چولگی
۰.۱۵۷		خطای استاندارد چولگی
۰.۱۹۰		کشیدگی
۰.۳۱۳		خطای استاندارد کشیدگی
۱۸		دامنه
۰		پایین ترین
۱۸		بالاترین
۱۹۷۱		جمع
۶,۰۰	۲۵	صدک‌ها
۸,۰۰	۵۰	
۱۰,۰۰	۷۵	

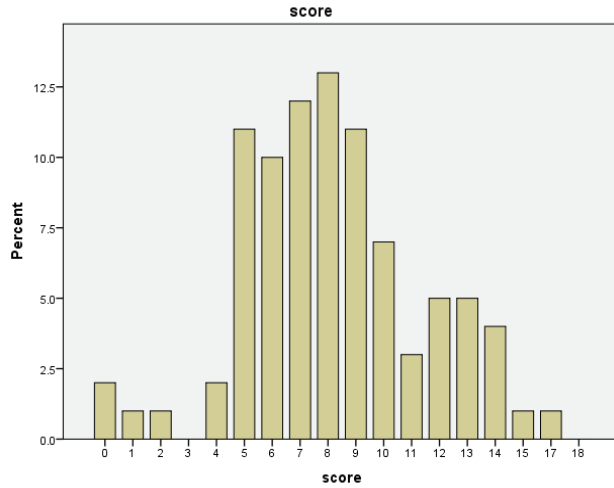
جدول ۳. فراوانی نمرات

فراوانی تجمعی	فراوانی درصدی	درصد	فراوانی	نمرات
۲,۵	۲,۵	۲,۵	۶	۰
۳,۸	۱,۳	۱,۳	۳	۱
۵,۴	۱,۷	۱,۷	۴	۲
۶,۳	.۸	.۸	۲	۳
۹,۲	۲,۹	۲,۹	۷	۴
۲۰,۸	۱۱,۷	۱۱,۷	۲۸	۵
۳۱,۷	۱۰,۸	۱۰,۸	۲۶	۶
۴۴,۶	۱۲,۹	۱۲,۹	۳۱	۷
۵۷,۹	۱۳,۳	۱۳,۳	۳۲	۸
۶۹,۰۶	۱۱,۷	۱۱,۷	۲۸	۹
۷۶,۷	۷,۱	۷,۱	۱۷	۱۰
۸۰,۴	۳,۸	۳,۸	۹	۱۱
۸۶,۳	۵,۸	۵,۸	۱۴	۱۲
۹۲,۱	۵,۸	۵,۸	۱۴	۱۳
۹۶,۷	۴,۶	۴,۶	۱۱	۱۴
۹۷,۹	۱,۳	۱,۳	۳	۱۵
۹۹,۲	۱,۳	۱,۳	۳	۱۷
۱۰۰	.۸	.۸	۲	۱۸
	۱۰۰	۱۰۰	۲۴۰	جمع

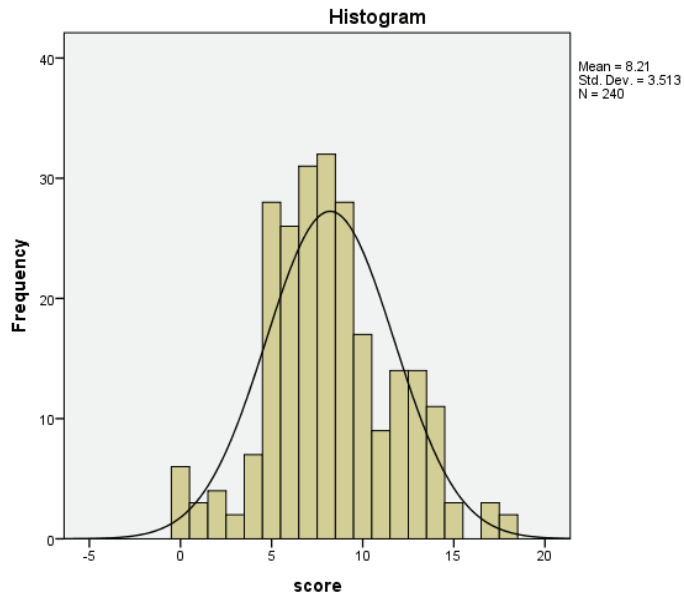

همچنین شکل ۱ و شکل ۲ نیز نمودارهای نمرات دانش آموزان را نشان می‌دهد:

شکل ۱- نمودار میله‌ای نمرات

شکل ۲- نمودار هیستوگرام نمرات

تجزیه و تحلیل داده‌ها

بررسی علل بی‌علاقگی و عدم پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس سلامت و بهداشت

پیش از آنکه اقدام پژوهی راهکارهایی برای افزایش مشارکت دانش‌آموزان در درس سلامت و بهداشت ارائه دهد، لازم بود به بررسی علل مشکلات دانش‌آموزان را در این حیطه بررسی نماید تا بتواند راهکارهایی متناسب با آن‌ها در پیش بگیرد. چرا که اهمیت این مسئله به حدی است که در پیشرفت تحصیلی آینده دانش‌آموزان تأثیر مستقیم دارد. پس با بررسی تمامی مدارک تحصیلی مرتبط با موضوع مورد بحث، مواردی که نیاز به اصلاح دارد مورد شناسایی قرار گرفت.

۱. غیر کاربردی بودن درس سلامت و بهداشت از دید دانش‌آموزان باعث ایجاد نگرش منفی نسبت به این واحد درسی شده است به طوری که میل و انگیزه کافی برای شنونده بودن را کاهش می‌دهد.
۲. وجود دغدغه‌های دروس دیگر و پایین قرار دادن اولویت این درس کنکور سراسری و عدم ضریب تأثیر کافی، سبب بی‌میلی دانش‌آموزان به این درس شده است.

۳. بی‌توجهی به تفاوت‌های فردی در این درس، سبب یکنواخت ساختن روش‌های تدریس برای همه دانش‌آموزان شده است که کلافگی و بی‌حوصلگی را در این درس افزایش می‌دهد.

۴. عدم مشارکت فعال در فرایند تدریس توسط دانش‌آموزان در سال‌های همه‌گیری کرونا، آنها را به موضع انفعال در کلاس درس می‌برد و سخنرانی یک‌سویه معلم سبب ضعف آنها شده است.

۵. محدود بودن زمان واحد درسی برای اجرا و ارائه مدل‌های تصویری و کلیپ‌های موجود در زمینه سلامت و تولید محتوا از کیفیت کلاس می‌کاهد.

انتخاب راه‌حل

اقدام پژوهی بر اساس یافته‌های به‌دست‌آمده در بخش جمع‌آوری داده‌ها، به این نتیجه رسید که وجود رویکردهای جدید انتقال مفاهیم آموزشی از جمله تسهیلگری برای دانش‌آموزان ضروری است؛ لذا ابتدا به مطالعه و بررسی تمرینات مربوط به تسهیلگری بر اساس مباحث روان‌شناسی و مددکاری پرداخت. در دل این مطالعات رویکرد تسهیلگری بهترین گزینه برای افزایش مشارکت مخاطبین در واحد زمان بود. اقدام پژوهی راه‌حل‌های ابتکاری خود را نیز در تدریس به کار گرفت که به شرح زیر است:

۱. استفاده از رویکرد تسهیلگری (مفهوم‌سازی با رویکرد تسهیلگری)
۲. استفاده از فنون افزایش مشارکت گروهی (بازی‌های آموزشی)
۳. ترکیب رویکرد یادگیرنده فعال با رویکرد تسهیلگری (پرسشگری سقراطی)
۴. انتقال مفاهیم آموزشی با رویکرد مشارکتی (درگیرسازی دانش‌آموزان با بازی‌های مشارکتی پرسش و پاسخ)
۵. تحریک کاوشگری دانش‌آموزان با استفاده از مدل‌های تدریس مبتنی بر کاوشگری و همیاری

اعتبار بخشی به راه حل های انتخابی

اقدام پژوهی برای کسب اطمینان از اجرای راه حل های انتخابی و کسب اعتبار بیشتر در این زمینه، با همکاران خود در مدارس و اساتید حوزه آموزش و پرورش، روان شناسی و مددکاری اجتماعی مشورت کرد. در کل معیارهای اعتباریابی طرح به شرح زیر است:

۱. قابل دسترس بودن این رویکرد
۲. روشن و قابل فهم بودن رویکرد انتخاب شده
۳. داشتن تنوع اجرایی توسط معلم
۴. قابل اجرا و عملیاتی بودن راه حل
۵. ابتکاری بودن راه حل و امکان استفاده از خلاقیت دانش آموزان و معلمان
۶. امکان سازگاری راه حل های انتخابی با شرایط سنی دانش آموزان
۷. نیاز به امکانات ویژه ای ندارد
۸. قابل اجرا بودن راه حل های انتخابی
۹. پیش بینی تأثیر گذاری در روند آموزشی و یادگیری دانش آموزان
۱۰. رشد و پربار کردن مطالب درسی با استفاده از رویکرد تسهیلگری
۱۱. استفاده مستقیم از نظرات همکاران تخصصی در اجرای رویکرد تسهیلگری

اجرای راه حل ها

در این قسمت، اقدام پژوهی به شرح راهکار تسهیلگری می پردازد. روش کار به صورت استفاده از بازی های تسهیلگری در انتقال مفاهیم است. در این رویکرد قبل از ورود به کلاس بازی های مرتبط با مباحث کلاس، لوازم، تصاویر و سایر موارد آموزشی آماده می شود.

۱. در ابتدا به دانش آموزان توضیح داده شد که قرار است یک مشارکت کلی در ارائه درس انجام شود. همچنین همه می توانند در بحث شرکت کنند و نظرات همه افراد محترم و قابل بررسی است. این مسئله باعث هیجان مثبت دانش آموزان شد که البته با ابزار ثبت قوانین گروه روی یک برگه فیلپ چارت در کلاس درس و مشارکت همه دانش آموزان در تعیین قوانین در نظم بخشی به کلاس درس نقش بسزایی ایفا کرد.

۲. استفاده از ابزار ماهی بدبو: این ابزار یک روند تسهیلگری برای به اشتراک گذاشتن ترس ها، نگرانی ها و اضطراب های دانش آموزان بود. با استفاده از این ابزار دانش آموزان نگرانی های تحصیلی و آموزشی خود را به اشتراک گذاشتند. همچنین برای اجرای این ابزار از گروه بندی استفاده شد که ارتباط و صمیمیت دانش آموزان افزایش یابد. در پایان همه گروه های نکاتی که در کاغذ ماهی بدبو نوشته بودند در کنار همه گذاشته و هر نماینده از گروه یک تا دو دقیقه در مورد آن گفتگو کردند.

۳. استفاده از ابزار بارش افکار: این ابزار را به سه روش کتبی، شفاهی و تقسیم به گروه های

کوچک‌تر می‌توان انجام داد. به دانش‌آموزان فرصت دادم تا در مورد حل مسئله و رفع بی‌علاقگی به درس سلامت و بهداشت گفتگو کنند. با این ابزار تولید ایده‌های جدید برای درک یکدیگر، درگیر کردن همه افراد در مباحث و ایجاد انرژی در دانش‌آموزان به دست آمد.

۴. استفاده از ابزار هشتگ: این ابزار با هدف جمع‌بندی و خلاصه کردن مطالب ساعت درسی استفاده شد که در آن خروجی‌ها، نتایج و اثرات مجدد مرور می‌گردد. دانش‌آموزان حداکثر مشارکت خود را برای بیان آن به دست آورده‌اند و مطالب را به صورت کارت‌نویسی و شفاهی بیان می‌کردند.

۵. ابزار گوش کردن فعال: هدف این ابزار افزایش تمرکز بر محتوای گفتگوی ایجاد شده بین دانش‌آموزان بود و در بین آن از تشویق‌های تسهیلگر که همان معلم است بهره می‌بردند. این مسئله مشارکت دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد. همچنین خلاصه کردن و گوش کردن انعکاسی (بیان همه چیزی که متوجه شده‌اید) را در این ابزار اجرا کردم.

۶. استفاده از ابزار تابلو داستان: این ابزار برای ایجاد تعامل و ارتباط بین دانش‌آموزان و معلم است تا آنها نگاه همه‌جانبه به موضوعات درسی پیدا کنند و تشویق شوند مسائل درسی را مورد بررسی قرار دهند. مراحل تابلو داستان: مرحله اول: جمع‌آوری اطلاعات در مورد موضوعات کتاب، مرحله دوم: دانش‌آموزان بر روی یک جریان یا موضوع تمرکز می‌کنند، مرحله سوم: طرح کلی داستان را می‌نویسند که چه شده است؟ مرحله چهارم: جزئیات و احساسات خود را در ارتباط با مبحث در صفحه داستان اضافه می‌کنند، مرحله پنجم: داستان خود را می‌سازند و بیان می‌کنند. چارچوب داستان از قبل مشخص می‌شد و با کاغذهای رنگی کوچک در کنار یکدیگر قرار می‌گرفتند.

۷. ابزار خط زمان: از این ابزار با هدف ثبت آنچه یاد گرفته‌ایم استفاده شد. خط زمان یک روش گرافیکی برای نشان دادن تغییرات به دست آمده است. خط زمان برای هر مبحث درسی قابل اجرا بود. از کاغذهای رنگی کوچک استفاده می‌شد. این ابزار به دنبال مستندسازی و ارائه یک تاریخچه برای درک آسان و کمک به دانش‌آموزان بود. درک و تحلیل دانش‌آموزان با این ابزار افزایش یافت و باعث ایجاد گفتگوی فعال گروهی گردید.

۸. ابزار کارت نویسی: برای ایجاد امکان ابراز نظر به دانش‌آموزان از این ابزار استفاده شد. جمع‌آوری اطلاعات، تحلیل و ترکیب ایده‌ها، گزارش‌گیری و ارزیابی در این روش بسیار باارزش است. پرسش در کلاس درس مطرح شد و به هر دانش‌آموز کارت کوچکی تحویل داده شد. زمان نوشتن کارت‌ها مشخص شد و بعد از جمع‌آوری در کلاس مرور کردیم. همچنین سایر افراد در مورد کارت‌های یکدیگر نظرات مختلفی ارائه دادند.

۹. ابزار نقشه ذهنی (خلاقیت شبکه‌ای): این ابزار قدرتمند برای یادداشت‌برداری فعال دانش‌آموزان استفاده شد. یک نقشه ذهنی خوب شکل موضوع، اهمیت و نقاط مجزا و نحوه ارتباط آن را با یکدیگر برای دانش‌آموزان روشن ساخت.

۱۰. ابزار گروه‌های دوفره: این ابزار برای بازخورد گرفتن سریع دانش‌آموزان استفاده شد و با تعامل در مورد موضوع درسی، بدون خارج شدن از بحث اصلی کاربرد دارد. تقسیم دانش‌آموزان به گروه‌ها و ارائه زمان محدود باعث گفتگو و ارائه خروجی دانش‌آموزان در کمترین واحد زمان شد. این ابزار فرایند خلاق، مرور مطالب آموخته شده، ایجاد ارتباط بین مباحث یادگرفتن شد، ارزیابی یادگیری و سایر دستاوردهای آموزشی ارزشمند را روشن می‌سازد.

گردآوری اطلاعات، توصیف وضع مطلوب (شواهد ۲)

در بخش شواهد ۱ به مشکلاتی از قبیل بی‌علاقگی، بی‌انگیزگی، ضعف در مشارکت و ضعف تحصیلی دانش‌آموزان مورد بررسی قرار گرفت و در این بخش به تغییرات حاصل شده در وضع موجود می‌پردازم.

الف) شاخص‌های کیفی وضع مطلوب

بیشترین بازده استفاده از ابزارهای تسهیلگری با افزایش هیجان، توجه و مشارکت دانش‌آموزان کاملاً مشهود بود. سؤالات دانش‌آموزان افزایش پیدا کرده بود و از حالت منفعل به حالت فعال یادگیرنده تبدیل شده بودند و استفاده از بازی‌های متنوع باعث افزایش تمرکز آنها شده بود. این مسئله نشان‌دهنده تغییر محسوس در نگاه دانش‌آموزان نسبت به درس سلامت و بهداشت بود. آگاهی دانش‌آموزان افزایش یافته بود و این احساس باعث تقویت اعتمادبه‌نفس و عزت نفس می‌شود و همچنین سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی ادراک شده توسط معلم را نسبت به خودشان احساس کردند. کلافگی دانش‌آموزان کاهش پیدا کرده بود و اشتیاق در این درس به جریان افتاده بود. نقش کاربردی بودن درس پررنگ‌تر شده بود.

ب) شاخص‌های کمی وضع مطلوب

بررسی نمودار نمرات کلاسی نشان‌دهنده پیشرفت در این درس بود. در گفتگویی که با دانش‌آموزان داشتیم مشتاق بودند که این ابزارها در سایر دروس هم اجرا شود که نشان‌دهنده ایجاد علاقه به پیشرفت تحصیلی بود. همچنین در بازدید مدیران آموزشی این رویکرد مورد تقدیر قرار گرفت. بی‌تردید اگر در اجرای رویکردهای تسهیلگری تأکید بیشتری شود شاهد نتایج مطلوبی خواهیم بود و عنصر خلاقیت در کلاس جریان پیدا می‌کند. رویکرد تسهیلگری که توسط اینجانب اجرا شد گوشه کوچکی از مهارت تسهیلگری است که در منابع مددکاری اجتماعی و روان‌شناسی بسیار بر آن بر فعالیت‌های آموزشی تأکید شده است. جداول ۴ تا ۶ آمار توصیفی، تجزیه و تحلیل نمرات و فراوانی نمرات را نشان می‌دهد.

جدول ۴ - آمار توصیفی

انحراف از میانگین	میانگین	بالا ترین	پایین ترین	تعداد	
۴,۲۹۷	۱۱,۸۸	۱۹	۵	۲۴۰	نمرات
				۲۴۰	تعداد کل

جدول ۵ - تجزیه و تحلیل نمرات

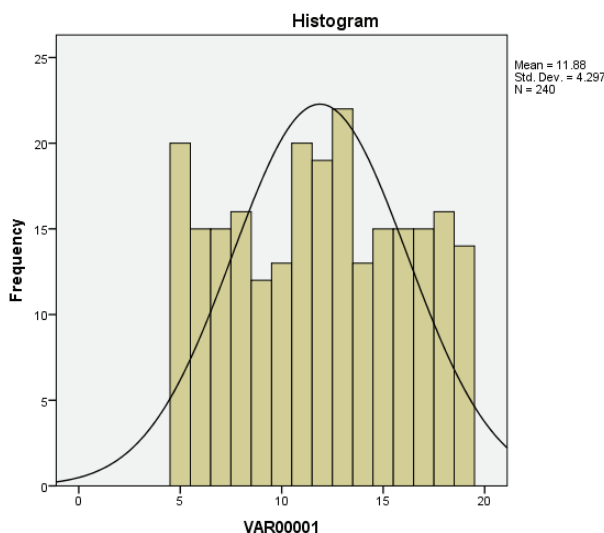
۲۴۰	معتبر	تعداد
۰	از دست رفته	
۸,۲۱	۱۱,۸۸	میانگین
۰,۲۲۷	۰,۲۷۷	خطای استاندارد میانگین
۸,۰۰	۱۲,۰۰	میانه
۸	۱۳	مد
۳,۵۱۳	۴,۲۹۷	انحراف معیار
۱۲,۳۴۴	۱۸,۴۶۷	واریانس
۰,۲۰۵	۰,۱۲	چولگی
۰,۱۵۷	۰,۱۵۷	خطای استاندارد چولگی
۰,۱۹۰	۱۴۳,۱	کشیدگی
۰,۳۱۳	۰,۳۱۳	خطای استاندارد کشیدگی
۱۸	۱۴	دامنه
۰	۵	پایین ترین
۱۸	۱۹	بالا ترین
۲۸۵۱		جمع
۶,۰۰	۲۵	صدک‌ها
۷,۰۰	۵۰	
۱۰,۰۰	۷۵	

جدول ۶. فراوانی نمرات

فراوانی تجمعی	فراوانی درصدی	درصد	فراوانی		
۸,۳	۸,۳	۸,۳	۲۰	۵	نمرات
۱۴,۶	۱۶,۶	۱۶,۶	۱۵	۶	
۲۰,۸	۲۲,۹	۲۲,۹	۱۵	۷	
۲۷,۵	۲۹,۶	۲۹,۶	۱۶	۸	
۳۲,۵	۳۵,۰	۳۵,۰	۱۲	۹	
۳۷,۹	۴۰,۴	۴۰,۴	۱۳	۱۰	
۴۶,۳	۴۸,۷	۴۸,۷	۲۰	۱۱	
۵۴,۲	۵۶,۶	۵۶,۶	۱۹	۱۲	
۶۳,۳	۶۵,۸	۶۵,۸	۲۲	۱۳	
۶۸,۸	۷۰,۲	۷۰,۲	۱۳	۱۴	
۷۵,۰	۷۶,۵	۷۶,۵	۱۵	۱۵	
۸۱,۳	۸۱,۸	۸۱,۸	۱۵	۱۶	
۸۷,۵	۸۷,۱	۸۷,۱	۱۵	۱۷	
۹۴,۲	۹۲,۶	۹۲,۶	۱۶	۱۸	
۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۴	۱۹	
	۱۰۰	۱۰۰	۲۴۰	جمع	

شکل ۳ نیز نمودار میله‌ای و هیستوگرام نمرات را نشان می‌دهد

شکل ۳- نمودار هیستوگرام نمرات

پیشنهادهای و راهکارها

الف) به مسئولین محترم پیشنهاد می‌گردد

۱. باتوجه به اهمیت آموزش و پرورش، استفاده از رویکردهای نوین آموزشی برگرفته از تسهیلگری اثربخشی مطلوبی دارد که از سایر همکاران دعوت می‌شود این رویکرد را به صورت اختصاصی مطالعه فرمایند و در کلاس درس به کار ببرند.
۲. پیروی بی‌چون و چرا از رویکردهای آموزشی یک‌سویه و معلم‌محور، پاسخگوی نیاز فعلی دانش‌آموزان نمی‌باشد و در این میان بهره‌مندی از خلاقیت معلم و دانش‌آموزان بسیار اثربخش است؛ لذا وجود آموزش‌های لازم تسهیلگری به توانمندی دانش‌آموزان کمک شایانی می‌کند.
۳. ایجاد واحد تحقیق و توسعه معلمان می‌تواند باعث ایجاد پایگاه تسهیلگری فرهنگی گردد و مشارکت همه همکاران در اجرای برنامه‌های آموزشی اثربخش خواهد بود.
۴. چاپ و آماده کردن جزوات آموزشی در خصوص ابزارهای تسهیلگری و توزیع رایگان آن برای همکاران می‌تواند بسیار کمک‌کننده باشد.
۵. برگزاری کلاس‌های ضمن خدمت آموزش و پرورش ویژه معلمان می‌تواند اثربخش باشد.
۶. افزایش امکانات آموزشی در مدارس و دسترس بودن آن، خود نوعی تسهیلگری و افزایش قدرت اجرایی معلم را در پی دارد.

ب) به همکاران پیشنهاد می‌گردد

۱. هیجان، محور تحریک مغز را به عهده دارد. محیطی شاد و بانشاط ایجاد فرمایید تا انگیزه دانش‌آموزان افزایش یابد.
۲. از مهارت‌های زندگی استفاده فرمایید و ارتباط مؤثری با دانش‌آموزان برقرار نمایید.
۳. نگرش‌های ناکارآمد دانش‌آموزان را شناسایی به و به بحث و گفتگو بپردازید تا رشد ایجاد گردد.
۴. تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان را توجه فرمایید و از ابزارهای مختلف استفاده فرمایید تا نیازهای همه دانش‌آموزان تأمین شود.
۵. رویکرد تسهیلگری از ابزارهای بارزش اجرایی در علوم روان‌شناسی و مددکاری اجتماعی است. مطالعه این حوزه می‌تواند در تعاملات با دانش‌آموزان بسیار اثربخش باشد.

منبع

- باباخانی، منصور و تن‌زده، هاشم (۱۴۰۰). چگونه توانستم «آموزش در شرایط پاندمی» را با کسب رضایتمندی بیشتر دانش‌آموزان بهبود ببخشم (مقاله اقدام‌پژوهی) کاربرد. مهارت‌آموزی، ۹(۳۵): ۱۰۱-۱۱۸.
- باردل، محمد و مطلبی، رامین (۱۴۰۰). مقایسه تأثیر روش تدریس همیاری و آزمایشگاهی بر عملکرد علوم تجربی ششم ابتدایی. آموزش پژوهی، ۷(۳): ۸۰-۸۹.
- پلوئی، لیلا (۱۴۰۰). تأثیر روش تدریس کاوشگری بر خلاقیت و انگیزه پیشرفت دانشجویان روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۱۰(۴): ۱۹۹-۲۲۳.
- جمشیدی‌بدربانی، مهرانگیز، عسگری، رقیه و باقری، مریم (۱۳۹۹). چگونه توانستم با استفاده از روش‌های تدریس فعال و ایجاد موقعیتهای یادگیری کاربردی، میزان علاقه، انگیزه و پیشرفت دانش‌آموزان پایه ششم را در درس ریاضی بهبود بخشم؟ توسعه حرفه‌ای معلم، ۵(۱): ۱۵-۴۰.
- جهان‌دیده، جواد و سعدی‌پور، اسماعیل (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی روش تدریس همیاری و روش تدریس کاوشگری بر خلاقیت دانش‌آموزان دختر پایه پنجم ابتدایی. پژوهش و برنامه‌ریزی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی - برنامه‌ریزی درسی). ۱۱(۴۱): ۱۹۰-۲۰۲.
- زارعی‌سندرکی، مصطفی (۱۳۹۹). یادگیری، یاددهی. پژوهش‌نامه اورمزد، ۵۰: ۹۵-۸۱.
- زنگی‌شهنائی، سجاده، شیخی، حجت و برونک، فرهاد (۱۴۰۰). تسهیلگری و شکوفایی ظرفیت‌ها و دارایی‌های محلی (مطالعه موردی: محله جعفرآباد)، مطالعات مدیریت شهری. ۱۳(۴۵): ۱۱-۲۶.
- زینلی، بهروز، تاجیک اسماعیلی، سمیه، نیرومند، لیلا، و مظفری، افسانه (۱۳۹۹). مقایسه اثربخشی روش‌های تدریس بارش مغزی و حل مسئله بر تعامل معلم و دانش‌آموز. تدریس پژوهی، ۸(۲): ۱۳۰-۱۴۶.
- ساداتی، لیلا، مطهری‌پور، مرتضی، داناخویش، فرجی و آب‌جار، رعنا (۱۴۰۰). طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه آموزشی تدریس اخلاق در آموزش به روش مباحثه در سناریوهای واقعی: یک فعالیت دانش‌پژوهی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد. ۱۶(۲): ۱۲۰-۱۳۰.
- ساکي، فاطمه (۱۳۹۹). تحلیلی بر روش‌های تدریس در آموزش مطالعات اجتماعی. پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی، ۲(۴): ۱۴۳-۱۵۸.
- شریفی نجف‌آبادی، رسول، و ایران‌نژاد نجف‌آبادی، ناهید (۱۳۹۹). بررسی میزان اثربخشی روش تدریس مبتنی بر کارت‌های بازی در آموزش تلفیقی جغرافیا. پوشش در آموزش علوم انسانی، ۵(۱۹): ۲۹-۳۷.
- شفیعی سروستانی، مریم و کشاورز، حبیب (۱۳۹۷). چگونه توانستم بی‌علاقگی و بی‌توجهی مهدی (فراگیر پایه ششم) نسبت به انجام تکالیف را رفع نمایم. آموزش پژوهی، ۴(۴): ۶۹-۷۹.
- صمدی، پروین و بهروزی نژاد، سعیده (۱۴۰۰). تحلیل تجارب دبیران تاریخ دوره دوم متوسطه از عوامل و موانع تدریس در برنامه درسی تاریخ، تدریس پژوهی. ۹(۲): ۱۸۴-۲۱۶.
- عادل خواه، فاطمه، شمس‌الدین، فائزه، و زرین خط، شهناز (۱۴۰۰). بررسی روش‌های تدریس فعال در آموزش مطالعات اجتماعی دوره اول متوسطه. پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی، ۳(۲): ۲۹-۵۷.

گندمی، فهیمه (۱۳۹۵). اقدام پژوهی تحت تأثیر پارادایم عقلانیت تکنیکی یا معلم به‌عنوان پژوهنده، راهبردهای نوین تربیت معلمان (تربیت معلم فکور). ۲(۳): ۵۹-۷۲.

گودرزی، محمود، علی پناهیان، رسول و گودرزی، محمد (۱۴۰۱). معلم نوین: نوآوری در مقابل سنت، اولین همایش ملی آموزش، محیط زیست و ارتقای سلامت جامعه. دانشگاه فرهنگیان ایلام (مقاله سخنرانی).
محمدزمانی، راضیه و رهایی، علی (۱۴۰۰). چگونه توانستیم توسعه حرفه‌ای معلمان را در دوران دنیاگیری بیماری کرونا ارتقا دهیم: اقدام پژوهی معلمان دبستان خیام شهرستان شهرضا. فصلنامه توسعه حرفه‌ای معلم. ۶(۱): ۱۱۹-۱۰۷.

مریدیان، فرشته، مریدی، اکبر، بابایی زاده، نسترن و محمودی، فائزه (۱۴۰۱). چگونه توانستیم با استفاده از روش‌های تدریس فعال و ایجاد موقعیتهای یادگیری کاربردی و کارگروهی، میزان علاقه، انگیزه و پیشرفت دانش‌آموزان پایه پنجم را در درس ریاضی، بهبود بخشیم؟ دوازدهمین همایش ملی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران. مقاله کنفرانسی.

Ellis, V., Correia, C., Turvey, K., Childs, A., Andon, N., Harrison, C., . . . Hayati, N. (2023). Redefinition /redirection and incremental change: A systematic review of innovation in teacher education research. *Teaching and Teacher Education*, 10391, 121. doi:https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103918

Hassen, R. (2016). Female Teachers' Professional Development through Action Research Practice. *Journal of Education and practice*, 37-23: (22) 7.

Muhonen, H., Pakarinen, E., Lerkkanen, M.-K. (2023). Professional vision in the classroom: Teachers' knowledge-based reasoning explaining their visual focus of attention to students. *Teaching and Teacher Education*, 103907, 121. doi:https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103907

Vincent-Lancrin, S., Urgel, J., Kar, S., Jacotin, G. (2019). *Measuring Innovation in Education 2019*.

Facilitating the learning of health and hygiene courses by strengthening students' participation (an action research study)

Rasool Alipanahian¹ , * Mahmood goudarzi² , Mohammad goudarzi³

Abstract

Educational innovation is considered as an inevitable program in teacher training program and student learning that leads a passive teacher to a productive teacher. The professional competence of teachers plays a prominent role in the learning, awareness and understanding of students, and the key role of the teacher in relation with students is determined in the heart of education. Facilitation is considered as an indirect method to increase the participation of individuals and groups per unit of time. The present study is based on the action research approach. This study has investigated the lack of attention, lack of interest, lack of motivation and academic progress of secondary school students in the health and hygiene course. Then, the educational facilitation approach using practical and theoretical tools was used to solve the problems observed by the researcher. The present study was conducted in three high schools and conservatories in Aligudarz city in the academic year of ۲۰۲۲-۲۰۲۱. Data was collected qualitatively and quantitatively. SPSS version ۲۲ was used in the analysis. Facilitation was the approach used by the researcher, which was implemented using pre-designed activities in the health and hygiene classroom with the cooperation of students. According to the results, the use of the facilitation approach had a significant effect on the academic progress of students, increasing class participation and increasing interest in the course content.

Keywords: facilitation, health and hygiene, learning, participation, students.

1- Professor, Department of Persian language and literature, Farhangian University, Khorramabad, Lorestan, Iran.

* 2- M. A. in Animal Biology, Education teacher, Aligudarz, Lorestan, Iran. mgoudarzi۶۱۲۶@gmail.com

۳- M. A. in General Psychology, LifePlusBehzisti۴۵۹۸, Tehran, Iran.